

Однорог М.А.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант відділу теорії економіки і фінансів
Науково-дослідного фінансового інституту
ДННУ «Академія фінансового управління»
Міністерства фінансів України
м. Київ, Україна

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІОННОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Процес переходу від лінійного до системного опису інноваційного процесу в практиці ознаменував себе переоцінкою значень економічного зростання фокусуючи увагу на інститутах.

Інститути – це правила, механізми, що забезпечують їх виконання, і норми поведінки, які структурують повторювані взаємодії між людьми.

Інститути впливають на тип економічної системи, на той шлях, за яким розвивається економіка, і задають систему позитивних та негативних стимулів, знижуючи таким чином невизначеність економічного розвитку. Тому формування та регулювання інституту стає фактором економічного зростання.

Очевидно, що інститути це складні функціонально диференційовані системи. У даному випадку основна увага полягає в виявленні стабільної складової інституту. Саме з цією метою ми вводимо поняття «базової інституції», що характеризує історично стійкі, постійно відтворювані на практиці соціальні відносини. Базовий інститут формує суспільство, задає найбільш загальні характеристики соціальних ситуацій, визначає спрямованість колективних та індивідуальних дій.

В якості базового інституту можна визначити саму державу. Аналіз категорії «інститут» в інституційних теоріях дозволяє виявити двояку роль держави [1, с. 32]:

а) як організаційна форма вона повинна підкорятися загальним правилам, нормам;

б) в той же час держава сама формує та створює правила гри.

У розрізі національної інноваційної системи основними функціями держави є: прогнозувальна, інформаційно-аналітична, дослідницька, регулююча, контролююча, законодавча та нормативно-правова, управлінська, зовнішньоекономічна та зовнішньополітична.

Виділимо поняття «інституціональні форми» [2, с. 4]. В відмінності від базових інститутів, що зберігають свій зміст, інституціональні форми мобільні, пластичні та змінні. Вони представляють собою встановлені

зразки, способи, організації, в яких проявляється взаємодія соціальних та економічних суб'єктів. До них можна віднести законодавчі акти, форми господарських зв'язків, інформаційні потоки, правові та адміністративні норми і т. д.

Розглядаючи питання, що стосується різниці між визначеннями «інститут» та «організація», в літературі можна побачити значні розбіжності у використанні цих понять. Деякі автори розглядають організацію як окремий випадок формальних інститутів. Інші ж навпаки, вважають, що відношення між організаціями та інститутами таке ж, як між учасниками та правилами гри, іншими словами, організації є суб'єктами діяльності та інститутів. Виходячи з вищесказаного, можливо розглянути поняття «інститут» як організаційна форма і як процес.

Спробуємо структурувати інститути в інноваційній системі за типом суб'єктів, які вони закликані охопити [3, с. 11]:

- макроекономічні, що визначають протікання макроекономічних процесів у економіці;
- мезоекономічні, що поширюють свою дію на мезоекономічні структури (галузі, регіони, вертикально інтегровані комплекси та ін.);
- мікроекономічні, що відносяться до діяльності організацій, підприємств та зацікавлених у їх взаємодії суб'єктів;
- наноекономічні, що визначають соціально-економічну поведінку окремих агентів.

Взаємодія різнорівневих інститутів в цілому створює сукупну інституціональну систему [4, с. 28].

В літературі виділяють різні теоретичні моделі розвитку науково-дослідної системи (НДС).

Для створення зв'язків між учасниками інноваційної системи застосовують наступні механізми:

1) Зв'язки між науково-дослідними організаціями та виробничим сектором:

- дослідницькі програми в інтересах декількох клієнтів;
- розробка програми вивчення представників виробничого сектора;
- спільні дослідницькі програми;
- спільне фінансування програм: компанії частково фінансують дослідження в обмін на права на його результати;
- дослідження за контрактом та консалтинг у сфері технологій;
- спеціальні схеми трансферу технологій та технологічний інструктаж;
- консультаційні поради, що складаються з представників виробничого сектора;

- мобільність персоналу між фірмами та науково-дослідними організаціями;

- професійна підготовка співробітників фірм;

- використання та передача прав інтелектуальної власності науково-дослідницькими організаціями;

- ліцензування технологій;

2) Зв'язки між науково-дослідними організаціями та освітніми установами:

- співробітництво при навчанні випускників вузів та аспірантів в рамках інституціоналізованих спільних програм, практик;

- обмін співробітниками;

- спеціальні кафедри;

- мобільність персоналу між навчальними закладами та науково-дослідними організаціями;

- використання прав інтелектуальної власності, ліцензування;

- інституціоналізовані спільні дослідницькі програми;

- сумісні проекти або дослідницькі консорціуми (у них може брати участь і виробничий сектор);

- публікації, презентації на наукових конференціях;

- неформальні контакти та мережі.

3) Зв'язки між науково-дослідницькими організаціями та державою:

- довгострокове фінансування на основі узгоджених цілей та стратегій;

- дослідження за контрактом та консалтинг у сфері технологій;

- фінансування спільних досліджень;

- членство наукових співробітників у державних консультативних органах;

- обмін співробітниками;

- мобільність персоналу між державними органами та науково-дослідними організаціями;

- виконання державних завдань (наприклад, участь у роботі органів стандартизації);

- неформальні контакти та мережі.

При формуванні ефективних інститутів цілеспрямовано враховувати наступні положення [5, с. 17]:

- можливості та життєздатність будь-якого інституту залежать від того, чи спирається він одночасно на цілу систему правил і механізмів;

- механізм відбору інститутів, правил та організаційних форм не забезпечує відповідності між життєдіяльністю інститутів та їх економічною ефективністю;

– життєздатність інститутів у значній мірі визначається їх взаємодоповнюваністю, вкладом у забезпечення гармонічності системи в цілому;

– методи регулювання діють в історичному контексті, а не в абстрактному раціональному розрахунку часу.

Обґрунтований та суттєвий вибір оптимальної моделі розвитку інноваційної системи, забезпечення чіткої взаємодії всіх її компонентів гарантує створення найбільш сприятливого економічного та організаційного клімату для нових процесів, прискореного впровадження прогресивних науково-технічних розробок та отримання найбільшого ефекту.

Література:

1. Кузнецов Б. Л. Институциональные и организационные разрывы в инновационной деятельности / Б. Л. Кузнецов, Ф. И. Андреева, Г. Ф. Галиуллина // Инновации. – № 9(107). – 2007. – С. 32-36.

2. Головінов О. М. Інноваційна активність і інноваційні процеси в національній економіці / О. М. Головінов // Економіка та держава. – 2013. – № 6. – С. 4-8.

3. Пахомов С. Ю. Економічне зростання в контексті інституціоналізму / С. Ю. Пахомов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С. 11-16.

4. Громько В. В. Новая экономика, креативная экономика и прочие понятийные инновации в экономической теории / В. В. Громько // Вестник Российского экономического университета им. Г. В. Плеханова. – 2012. – № 3. – С. 28-36.

5. Иванов Н. Социальный контекст инновационного развития / Н. Иванов // Мировая экономика и международные отношения. – 2013. – № 5. – С. 17-30.

Пліскун В.К.

магістр спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини

вищого навчального закладу «Університет «Україна»

м. Миколаїв, Україна

ПАРАМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Перехід до ринкової економіки обумовив реформування бухгалтерського обліку в Україні з виділенням фінансового та